

פברואר 2024

מחסור בעובדות ובעובדים סוציאליים דווקא בתקופה בה הצרכים החברתיים גואים

- בישראל קיים מחסור בעובדות ובעובדים סוציאליים בשירותים הציבוריים השונים. המחסור היה קיים עוד לפני ה-7.10, אך לאור הצרכים ההולכים וגואים – הוא מתעצם פי כמה וכמה.
- להערכתנו, ישנו צורך של אלפי עובדות ועובדים סוציאליים נוספים בכלל המערכות הציבוריות הרלוונטיות, בכדי לתת לציבור מענה להשלכות הטבח והמלחמה.
- למען הסר ספק: בישראל יש כ-44,000 עובדות ועובדים סוציאליים כשירים. פחות מ-50% מהם מועסקים בפועל בשירותים הציבוריים. זאת בשל שכר שאינו מספק, עומס גדול על כל עו"ס ותנאי העסקה שוחקים. הפתרונות שאנו מציעים:
- הוספת התקנים הנדרשים בתכנית 5 שנתית, לצד מתן תמריצים ותיקונים שיאפשרו קליטת העו"ס ושימורן.
- באופן מיידי יש להקדים את הפעימה השניה של הסכם השכר של העו"ס שצפוי להיכנס לתוקף בחציו בסוף 24' ובחציו בסוף 25'. בשל הצורך הדחוף בגיוס עו"ס, יש ליישם את מלוא ההסכם באופן מיידי ולא להמתין.

רקע כללי: הזנחה רבת שנים של השירותים החברתיים הציבוריים

1. טבח ה-7.10 והלחימה המתמשכת יוצרים משבר חברתי בקנה מידה שכמותו לא נודע במדינה (וכמעט ולא גם בעולם). הצרכים גדלו אצל אוכלוסיות רבות, שחלקן הגדול לא נזקק בעבר למענים מסוג זה.
2. מערכת השירותים החברתיים כוללת את המחלקות ברשויות המקומיות, מערך בריאות הנפש והבריאות הכללית, מעני משרד הרווחה, הביטוח הלאומי ואגף השיקום ואגף משפחות שכולות במשרד הביטחון. אלו לא יכולים לתת מענה ראוי לצרכים הגואים אשר לפתחם, בשל מחסור אדיר בעובדות ועובדים סוציאליים.
3. עוד לפני ה-7.10 היה מחסור שבא לידי ביטוי במשרות שאינן מאוישות ובעומס עצום המוטל על כל עו"ס. כך, למרות שישנם למעלה מ-44,000 עו"ס כשירים בישראל,¹ רק כ-20,000 מהם מועסקים בשירותים החברתיים השונים.²
4. הסיבות לכך הן:
  - א. שכר שנשחק לאורך השנים ועודנו נמוך מדי, כאשר גם הסכם השכר האחרון לא הצליח להדביק את מדד יוקר המחיה בשנים האחרונות.
  - ב. עומס רב, שמביא לכך שעוד לפני ה-7/10: עו"ס בתחום הקשישים יכלה להקדיש חצי שעה בחודש בלבד בכל קשיש שבטיפולה, עו"ס שעובדת עם ילדים יכלה להקדיש 13 דקות בשבוע לילד במצוקה; ועו"ס שעובדת בתחום האלימות במשפחה יכלה לתת רק 9 דקות ו-50 שניות בשבוע לאישה נפגעת אלימות.³
  - ג. תנאי העסקה ועבודה בעיתיים אחרים שמעודדים שחיקה.

אתגר חברתי היסטורי: התווספות אוכלוסיות חדשות ומצוקות שמעמיקות

5. השירותים החברתיים כיום נדרשים להתמודד עם אתגר חדש, שכולל אוכלוסיות רבות חדשות שזקוקות לסיוע והעמקה של מצוקות. אלו חלק מהאוכלוסיות שימשיכו ויזדקקו לסיוע:

¹ לפי הרישום בפנקס העו"ס המנוהל על-ידי משרד הרווחה, 2023.

² לפי הערכת איגוד העובדות והעובדים הסוציאליים משנת 2022.

³ לפי סקר שערך איגוד העובדות והעובדים הסוציאליים באפריל 2022: <https://www.ynet.co.il/news/article/sy9qk5d85>

- א. **משרתי המילואים ובני משפחותיהם**: לפי סקר שנערך בחודש ינואר בקרב כ-1850 עו"ס, עולה שכ-60% מהעו"ס דיווחו שמצוקה כלכלית החמירה מאז ה-7.10 בקרב משפחות בהן בן משפחה מגויס; כ-62% דיווחו שמצוקות רגשיות ובעיות התנהגות אצל הילדים במשפחה החמירו; וכ-59% דיווחו על קשיים מחמירים בתחום התעסוקה.
- ב. **מפונים ומתפנים**: מספר עצום של מפונים ומתפנים הוצאו מבתיהם ושוהים בחוסר וודאות במשך חודשים ארוכים. עובדות ועובדים סוציאליים מדווחים על מצוקות רבות בקרבם: 43.69% מהעו"ס דיווחו על פגיעה בלימודים; למעלה מ-60% על קושי במיצועי זכויות; ולמעלה מרבע דיווחו על התנהגויות סיכוניות בקרב בני נוער.
- ג. **מובטלים ומי שמתמודדים עם מצוקה כלכלית**: לצד כ-230,000 מובטלים מאז ה-7/10⁴ ישנם גם דיווחים על מצוקות כלכליות הולכות וגוברות. כך למשל, 59.83% מהעו"ס דיווחו על החמרה במצוקה הכלכלית של האוכלוסייה הכללית, כלומר זו שלא נפגעה או הושפעה ישירות מהלחימה. למצוקה כלכלית השלכות גם על היבטים אחרים, כגון תפקוד בתעסוקה או בלימודים, יחסים במשפחה ואף התנהגות אלימה או שימוש בחומרים ממכרים.
- ד. **מצוקות נפשיות אצל כלל האוכלוסייה**: האירועים הקיצוניים של ה-7.10 והשלכותיהם עוררו מצוקות נפשיות חמורות אצל כלל האוכלוסייה, לרבות מי שכלל לא היה במעגלי הפגיעה הישירים. למשל, במחקר שנערך באוניברסיטת חיפה, נמצא שכ-60% מהאזרחים שלא נמצאו בשני המעגלים הראשונים של הנפגעים במלחמה, נמצאו בסכנה לפתח הפרעת דחק אקוטית חריפה. הכוונה למי שאינם תושבי העוטף או ישובים אחרים שנפגעו, הם אינם מפונים, ובני משפחתם לא נפגעו. מדובר בשיעור אסטרונומי. לשם ההשוואה, במלחמת לבנון השנייה המספר עמד על כ-5% בלבד.⁵

הצעדים הדרושים

6. איגוד העובדות והעובדים הסוציאליים גיבש תכנית התמודדות בת 5 שנים לגיוס כוח האדם הנדרש להתמודדות עם המשבר.
7. התוכנית כוללת את אמדן התקנים הנדרש, בהתאם לתקופות השונות. מדובר באלפי תקנים נוספים.
8. בכדי לאפשר את גיוס כוח האדם, התוכנית כוללת מערך פעולות, לרבות שיפור תנאי שכר ותמריצים נוספים: הקדמת הפעימה השנייה של הסכם השכר של העו"ס (שצפוי להיכנס לתוקף בחציו בסוף 2024 ובחציו בסוף 2025); מתן תמריצים כגון לימודים מתקדמים וקורסים; הבטחת הדרכה קבועה לעו"ס במקום העבודה; פעולות לגיבוש מפתח תקינה ויישומו.

הבקשה מהוועדה

9. לפעול להקדמת הפעימה השנייה של הסכם השכר בעלות של 200 משי"ח, כך שיכנס לתוקף באופן מיידי, תוך שילובו בתקציב המדינה לשנת 2024.
10. לקרוא למשרדי הבריאות, הרווחה, הביטחון ולמוסד לביטוח לאומי לשבת עם איגוד העובדות והעובדים הסוציאליים למיפוי מספר התקנים החסרים ולהציג זאת בפני הוועדה.
11. הוועדה מבקשת משר הרווחה ומשר האוצר להיכנס למשא ומתן עם איגוד העובדות והעובדים הסוציאליים על תוכנית ארוכת טווח לשיפור מערכות השירותים החברתיים.

⁴ לפי נתוני המוסד לביטוח לאומי, 5.2.24

⁵ מתוך: <https://www.ynet.co.il/health/article/yokra13721423> ותקשורת אישית עם מבצעת המחקר